

Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja
i sigurnost na radu

Analiza ozljeda oštrim predmetima

Zagreb, veljača 2019.

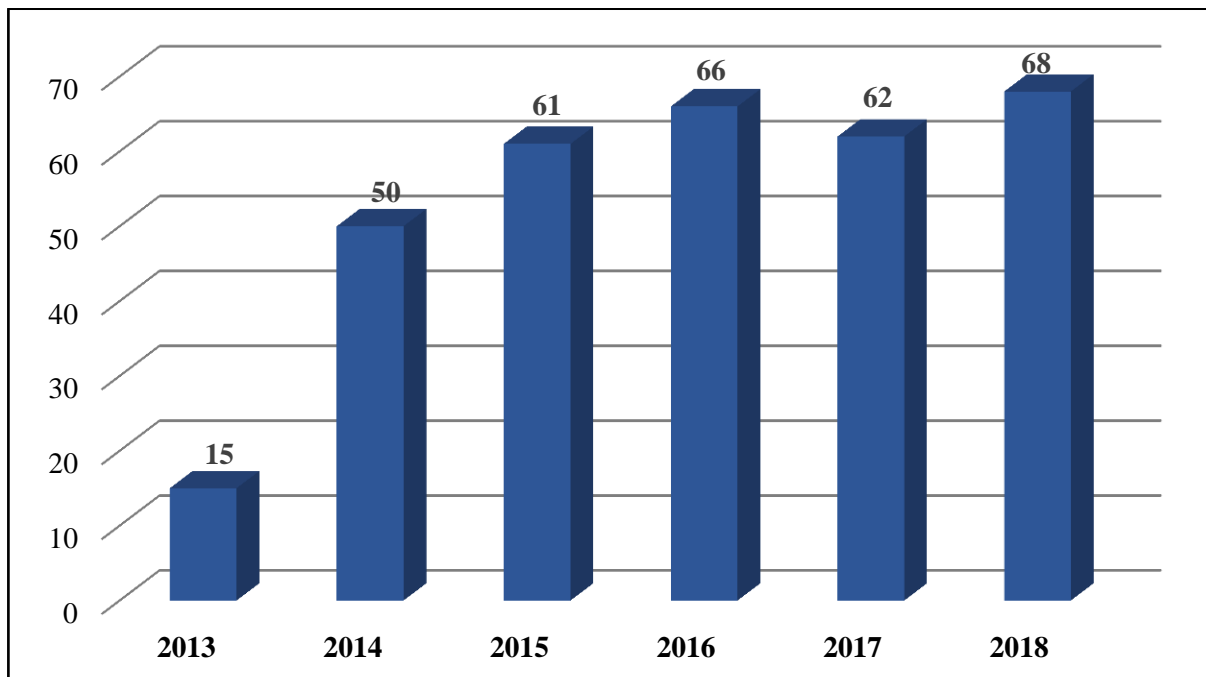

Evidencija i statistička analiza ozljeda oštrim predmetima u djelatnosti zdravstva

Direktiva Vijeća 2010/32/EU od 10. svibnja 2010. godine o provođenju Okvirnog sporazuma o sprječavanju ozljeda oštrim predmetima u bolničkom sektoru i zdravstvu uvedena je u zakonodavstvo Republike Hrvatske putem Pravilnika o načinu provođenja mjera zaštite radi sprječavanja nastanka ozljeda oštrim predmetima (NN 84/13, 17/17). Dana 1. srpnja 2013. navedeni Pravilnik je stupio na snagu u RH te se njime utvrđuju mjere zaštite zdravlja radnika u zdravstvu koji rade na poslovima gdje postoji opasnost od ubodnih incidenata tj. ozljeda oštrim predmetima te izlaganja drugim vrstama ekspozicijskih incidenata kao što su ugrizi i tzv. incidenti bez oštrice. Osim spomenutih mjera zaštite zdravlja radnika, Pravilnikom je također utvrđeno kako poslodavac mora prijaviti svaki navedeni incident slanjem obrasca s informacijama o svakoj ozljedi oštrim predmetom odnosno ekspozicijskom incidentu. Incidenti se prijavljuju na Obrascima za prijavu ozljeda oštrim predmetom i izloženosti krvi (Prilog I i Prilog II) koji su sastavni dio Pravilnika (84/13, 17/17). Obrasci se mogu popuniti i elektronski, putem poveznice koja se nalazi na stranici HZZZSR-a. Prilog I se šalje Hrvatskom zavodu za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu (HZZZSR) te nadležnom osiguravatelju (Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, HZZO), a popunjeni Prilog II zadržava poslodavac. Podatci iz zaprimljenih obrazaca (Prilog I) se u Hrvatskom zavodu za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu evidentiraju i analiziraju. Evidencija obuhvaća podatke o poslodavcu, ozlijeđenom radniku, incidentu i radnom procesu pri kojem je došlo do ozljede, načinu ozljeđivanja i težini ozljede oštrim predmetom.

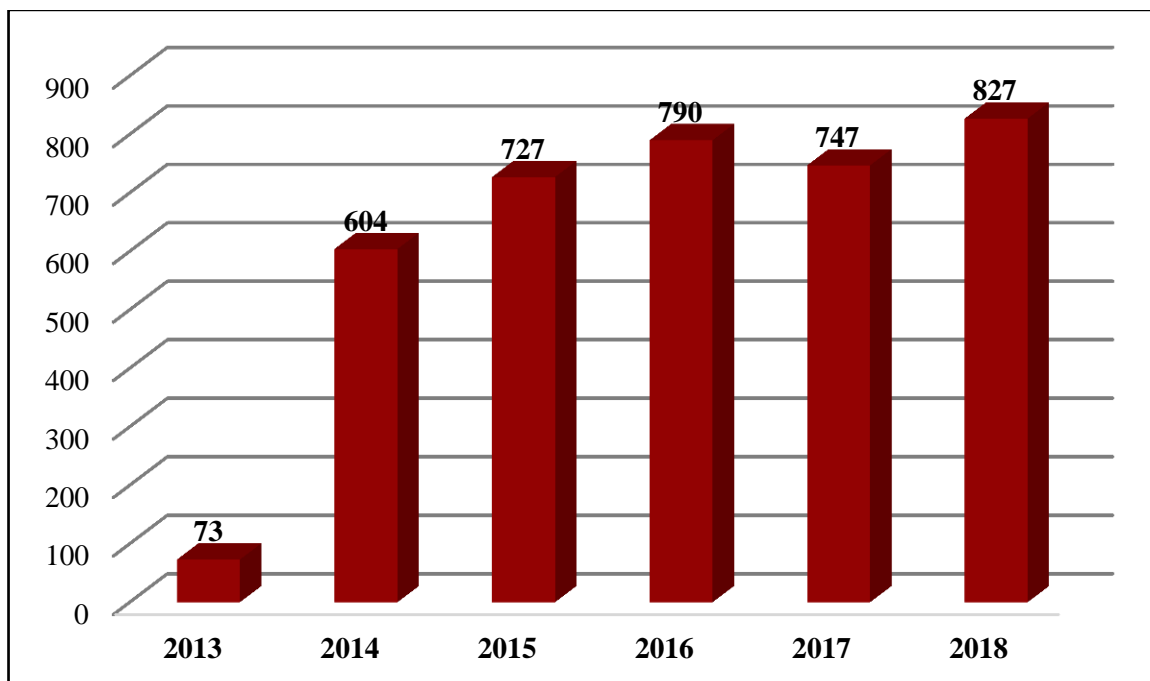
Učestalost ubodnih incidenata

Obveza prijavljivanja incidenata stupila je na snagu 1. srpnja 2013. godine, a prve prijave su u HZZZSR počele stizati u kolovozu 2013. godine te je do kraja godine stizalo prosječno 15 prijava mjesečno. Broj prijava se postupno povećavao te se tijekom 2014. godine popeo na 50-tak mjesečno. Od 2015. – 2018. godine prosjek mjesečnih prijava se kreće između 60 i 70 prijava mjesečno što je prikazano na Slici 3.32.

Slika 3.32. Prosječni broj prijava mjesečno po godinama (razdoblje kolovoz 2013.- prosinac 2018.)

Od kolovoza do prosinca 2013. godine u HZZZSR su zaprimljene sveukupno 73 prijave incidenata. Sveukupni broj prijava incidenata u 2014. godini popeo se je na 604 prijave da bi se u godinama od 2015.-2017. broj zaprimljenih prijava kretao iznad 700 godišnje. Slika 3.33. prikazuje broj prijavljenih incidenata godišnje za razdoblje od kolovoza 2013. do prosinca 2018. godine. Razvidan je kontinuirani porast ukupnog broja incidenata godišnje do 2016. godine da bi u 2017. godini došlo do blagog pada broja prijavljenih incidenata. Međutim, može se zaključiti kako se u zadnje četiri godine broj prijavljenih incidenata stabilizirao između 700 i 800 godišnje.

Slika 3.33. Broj prijavljenih incidenata godišnje (razdoblje kolovoz 2013.- prosinac 2018.)

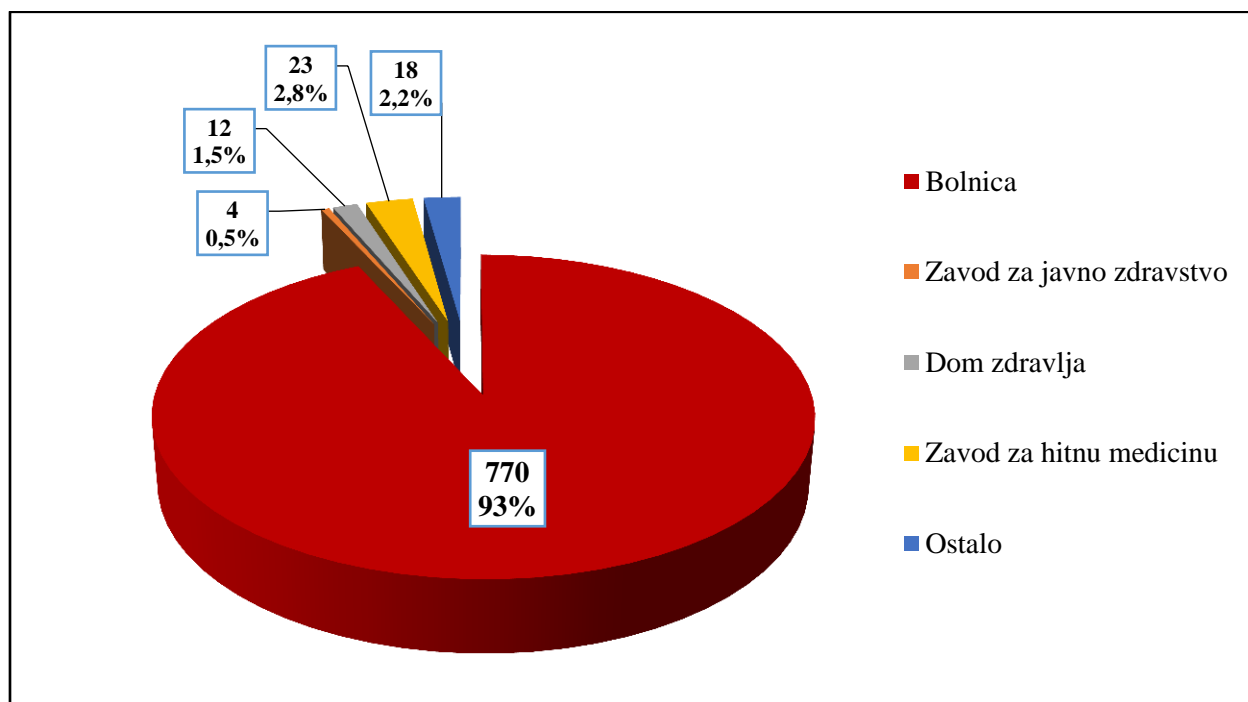
Tijekom razdoblja siječanj - prosinac 2018. godine u evidenciju ozljeda oštrim predmetima i ostalih ekspozicijskih incidenata uneseni su podaci o 827 ozljeda. U nastavku je prikazana analiza tih podataka s obzirom na ustanovu i mjesto gdje se incident dogodio, zanimanje i spol ozlijeđenog radnika te vrstu ozljede /ekspozicijskog incidenta.

Analiza podataka po ustanovama u kojima se dogodio ubodni / ekspozicijski incident

Analiza podataka koji pokazuju u kojim je ustanovama u Republici Hrvatskoj došlo do ubodnih incidenata tj. do ozljeda oštrim predmetima ili drugih vrsta ekspozicijskih incidenata, ukazuje da je daleko najveći broj incidenata zabilježen u bolnicama, čak 770 incidenata (93% od ukupnog broja prijavljenih incidenata). Slijede Zavod za hitnu medicinu s 23 prijavljenih incidenata (2,8%), Domovi zdravlja s 12 (1,5%) te Zavodi za javno zdravstvo s 4 (0,5%) zabilježenih incidenata od ukupnog broja zaprimljenih prijava ubodnih / ekspozicijskih incidenata.

Tablica 3.115. Broj incidenata po ustanovama

Ustanova u kojoj se dogodila ozljeda oštrim predmetom /ekspozicijski incident	Broj incidenata
Bolnica	770
Zavod za javno zdravstvo	4
Dom zdravlja	12
Zavod za hitnu medicinu	23
Ostalo	18
UKUPNO (u 2018.godini)	827

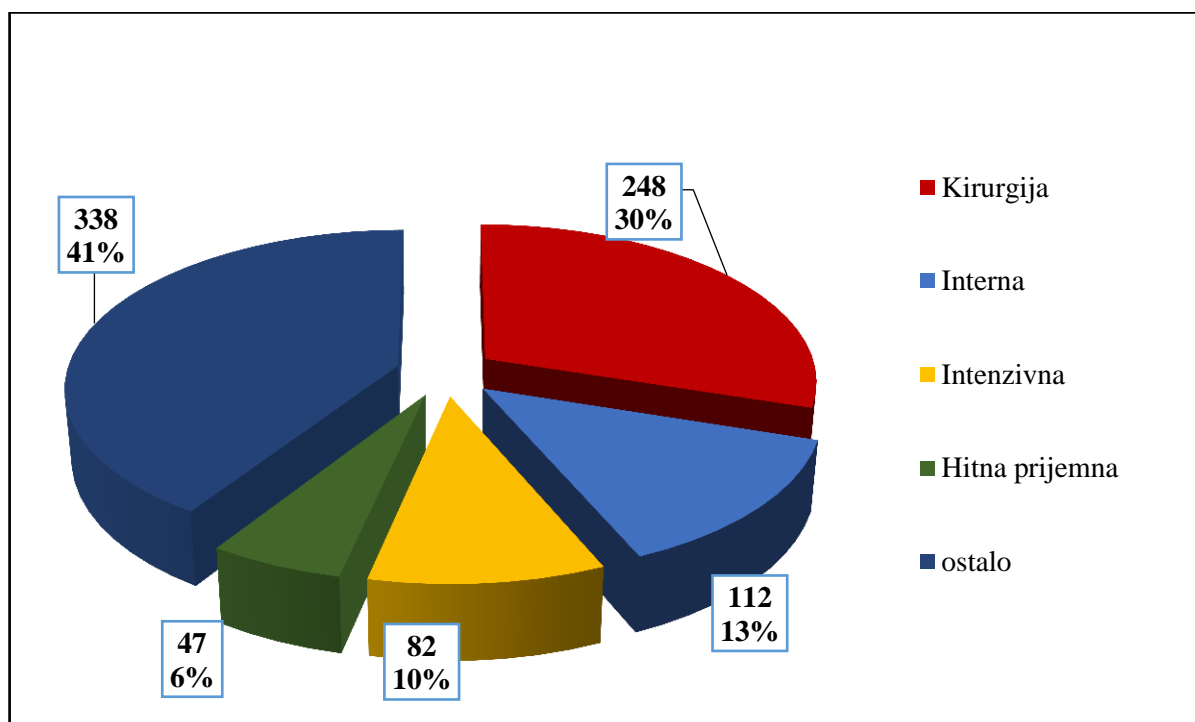
Slika 3.34. Raspodjela ustanova po broju prijavljenih ubodnih /ekspozicijskih incidenata u 2018. g.

Analiza podataka prema mjestu nastanka ubodnog / ekspozicijskog incidenta

Analiza podataka koji pokazuju na kojim odjelima odnosno službama unutar zdravstvene ustanove je došlo do ubodnih incidenata tj. do ozljeda oštrim predmetima ili drugih vrsta ekspozicijskih incidenata, ukazuje da je najveći broj incidenata zabilježen na odjelu kirurgije, 248 (30%). Slijedi interna medicina s 112 (13%) prijavljenim incidentom, a na trećem mjestu po broju prijave je jedinica intenzivnog liječenja sa 82 (10%) zabilježenih incidenata od ukupnog broja zaprimljenih prijava ubodnih/ekspozicijskih incidenata tijekom 2018.-te godine.

Tablica 3.116. Broj ubodnih / ekspozicijskih incidenata prema mjestu nastanka

Mjesto nastanka incidenta	Broj incidenata
Odjel kirurgije	248
Interna medicina	112
Jedinica intenzivnog liječenja	82
Hitna/prijemna ambulanta	47
Laboratorij	33
Ginekologija	42
Zavod za hitnu medicinu	17
Psijatrija	19
Pedijatrija	13
Patologija	10
Dentalna medicina	15
Radiologija	9
Dom za starije osobe	4
Transfuziologija	11
Opća/obiteljska medicina	1
Otorinolaringologija	2
Kardiologija	4
Ljekarna	1
Ostali odjeli	152
Nije navedeno	5

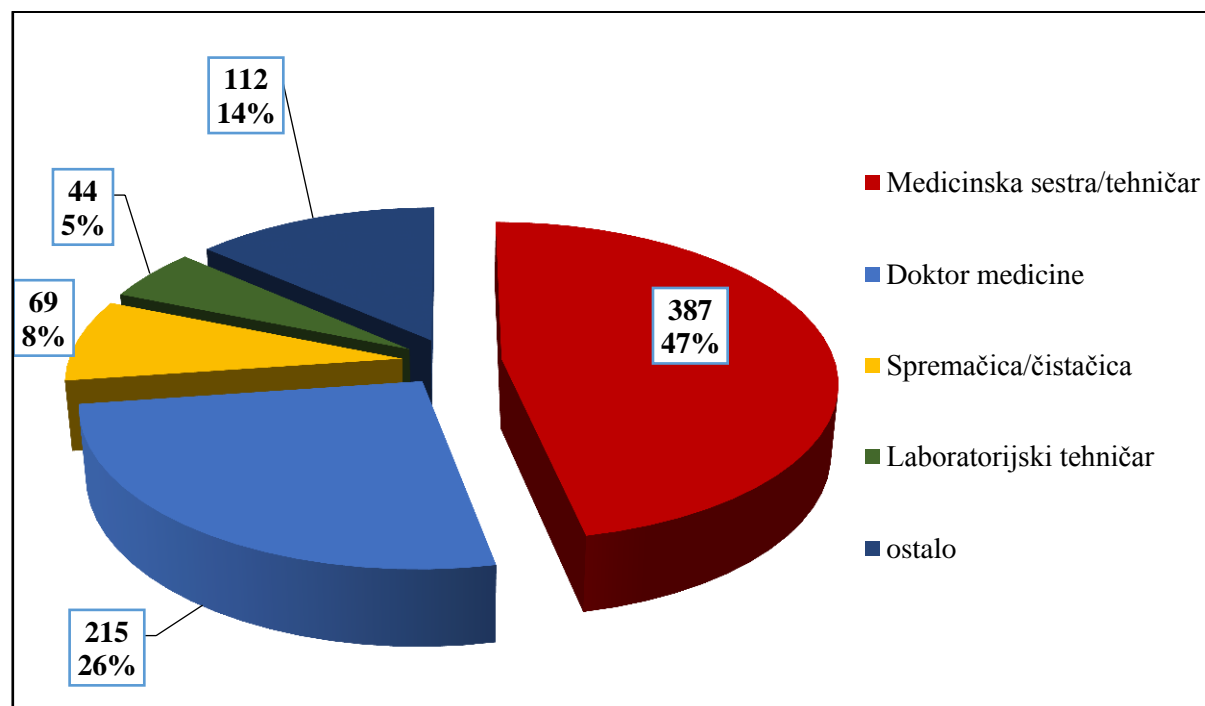
Slika 3.35. Raspodjela broja prijavljenih ubodnih /ekspozicijskih incidenata u 2018. g. prema mjestu nastanka incidenta unutar zdravstvene ustanove

Analiza podataka prema zanimanju ozlijeđenih radnika

Analiza podataka koji pokazuju kojeg zanimanja je zdravstveni djelatnik koji je doživio ubodni incident tj. ozljedu oštrim predmetima ili drugu vrstu ekspozicijskog incidenta, ukazuje da je gotovo polovica od ukupnog broja incidenata, njih 387 (47%) zabilježena kod medicinskih sestara/tehničara, a četvrtina od ukupnog broja incidenata, 215 (26%) zabilježena je kod liječnika. Slijede spremačice s 69 (8%) zabilježenih incidenata te laboratorijski tehničari s 44 (5%) zabilježenih incidenata od ukupnog broja zaprimljenih prijava ubodnih/ekspozicijskih incidenata tijekom 2018.-te godine.

Tablica 3.117. Broj ubodnih / ekspozicijskih incidenata prema zanimanju ozlijeđenog radnika

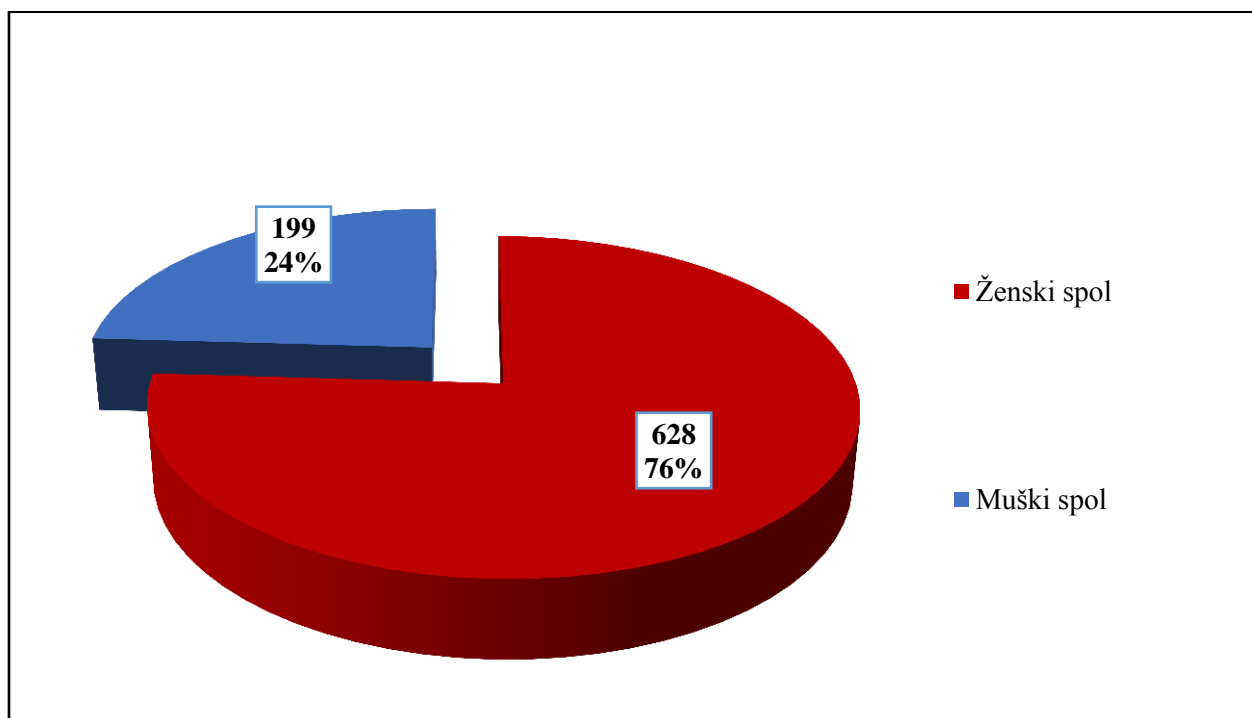
Zanimanje ozlijeđenog radnika	Broj incidenata
Medicinska sestra/ tehničar	387
Doktor medicine	215
Spremačica/ čistačica	69
Laboratorijski tehničar	44
Učenik/student	26
Pomoćni radnik	8
Primalja	14
Inženjer medicinske radiologije	5
Doktor dentalne medicine	9
Medicinsko – laboratorijski inženjer	5
Biolog	1
Dentalni tehničar	2
Medicinsko –biokemijski magistar	2
Njegovateljica	1
Vozač	1
Ostalo	16
Nije navedeno zanimanje	22

Slika 3.36. Raspodjela broja prijavljenih ubodnih /ekspozicijskih incidenata u 2018. g. prema zanimanju ozlijeđenog radnika

Analiza podataka prema spolu ozlijeđenih radnika

Analiza podataka po spolu zdravstvenih djelatnika koji su doživjeli ubodni incident tj. ozljedu oštrim predmetima ili drugu vrstu ekspozicijskog incidenta, ukazuje da je veći broj incidenata zabilježen kod žena i to njih 628 (76%), dok je 199 incidenata (24%) od ukupnog broja zaprimljenih prijava ubodnih/ekspozicijskih incidenata tijekom 2018.-te godine, zabilježeno kod muških zaposlenika.

Slika 3.37. Raspodjela broja prijavljenih ubodnih /ekspozicijskih incidenata u 2018. g. prema spolu ozlijeđenog radnika

Analiza podataka prema vrsti incidenta

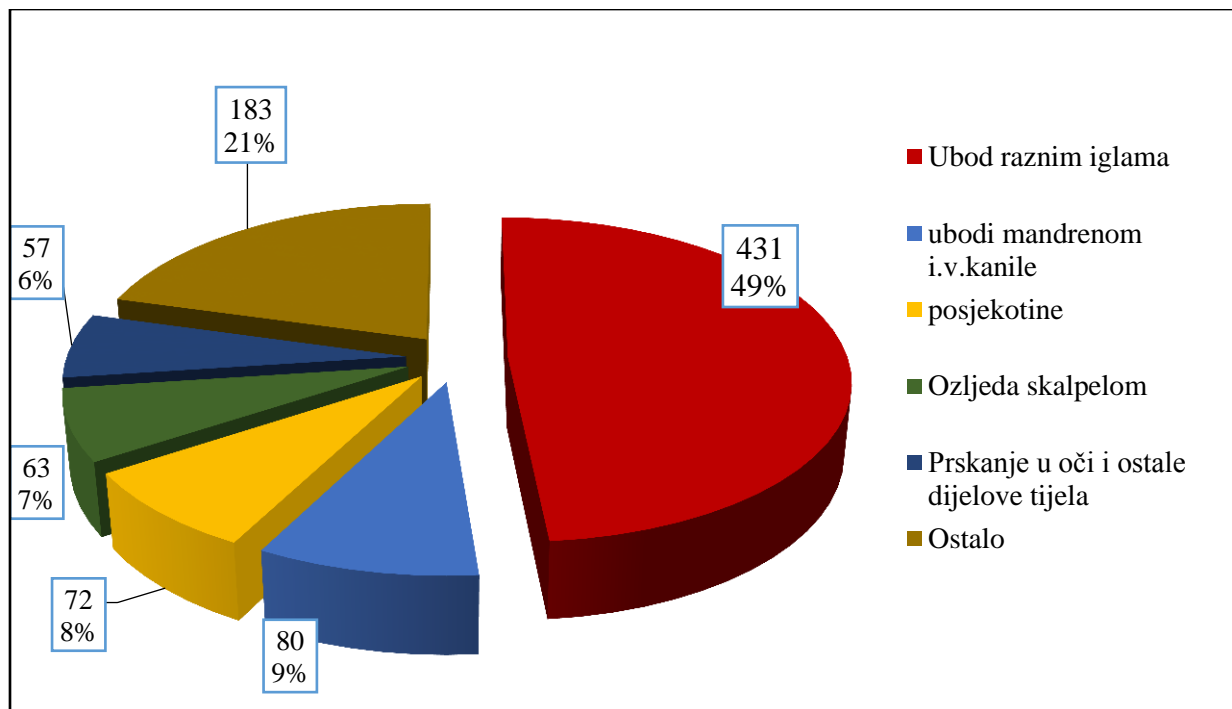
Prilikom prijave vrste incidenta, u nekim obrascima su pojedini incidenti upisani u više ponuđenih rubrika te je to razlog što je broj incidenata po vrsti nešto veći od broja prijavljenih incidenata u 2018. godini. U tablici je navedeno 886 vrste incidenata. Analiza podataka koji pokazuju koju vrstu incidenta je zdravstveni djelatnik doživio ukazuje da je polovica ukupnog broja incidenata, njih 431 (49%) bilo prijavljeno kao ubodi raznim vrstama igala. Slijede ubodi mandrenom i.v. kanile 80 (9%) zatim posjekotine kao 72 (8%) zabilježena incidenta te ozljede skalpelom 63 (7%) ukupnog broja zabilježenih incidenata. Znakovit je i relativno visok broj prijavljenih prskanja u oči i ostale dijelove tijela (tzv. incidenta bez oštrice) s 57 zabilježena incidenta (6%) od ukupnog broja zaprimljenih prijava ubodnih/ekspozicijskih incidenata tijekom 2018.-te godine.

Tablica 3.118. Broj ubodnih / ekspozicijskih incidenata prema vrsti incidenta

Vrsta ubodnog / ekspozicijskog incidenta	Broj incidenata
Ubodi raznim vrstama igala	431
Posjekotine	72
Ubod mandrenom i.v. kanile	80
Ozljeda skalpelom	63

Prskanje u oči i ostale dijelove tijela	57
Ogrebotine	25
Ubod lancetom	16
Ugriz	9
Ubod ostalim instrumentima	132
Ostalo	1

**Neki incidenti su ubilježeni u više rubrika pod vrstom ozljede*

Slika 3.38. Raspodjela broja prijavljenih ubodnih /ekspozicijskih incidenata u 2018. g. prema vrsti nastalog incidenta

Zaključak

Ubodni incidenti tj. ozljede oštrim predmetima, kao i ostali vidovi ekspozicijskih incidenata, vrlo rijetko za posljedicu imaju značajniju ozljedu pa se stoga veliki broj takvih ozljeda niti ne prijavljuje. Međutim, posljedično mogu rezultirati pojavom jedne od tzv. krvlju prenosivih bolesti. Do tih bolesti može doći u slučaju incidenata pri kojima je radnik izložen zaraženoj krvi ili tjelesnoj tekućini u kojoj se nalazi zaražena krv. Postoji veliki broj patogena koji mogu izazvati infekciju tim tzv. krvlju prenosivim bolestima, ali najspominjaniji i najopasniji su virusi HIV-a te hepatitisa B i C. Prijavljivanje ubodnih incidenata tj. ozljeda oštrim predmetima kao i ostalih vidova ekspozicijskih incidenata od izuzetne je važnosti kako bi se u slučaju razvoja bolesti mogao povezati nastali incident s posljedičnom bolesti. Podatak o prijavljenom incidentu ključan je u postupku priznavanja profesionalne bolesti kao posljedice doživljenog ubodnog incidenta tj. ozljede oštrim predmetima ili nekog od ostalih vidova ekspozicijskih incidenata.

Analiza podataka zaprimljenih u HZZZSR putem popunjenih obrazaca prijave ozljeda oštrim predmetima (Prilog I), ukazuje na potrebu uvođenja sigurnijih mjera zaštite koje su raspoložive na tržištu. Na to osobito ukazuje podatak kako je više od polovice incidenata nastalo ubodom iglom. Dokazano je da primjena igala s integriranim zaštitnim mehanizmom znakovito smanjuje broj ozljeda iglom u radnika u zdravstvu, osobito u medicinskih sestara i doktora medicine. Znakovit je i visok broj ozljeda zabilježenih u spremačica/čistačica što ukazuje na neprikladno uklanjanje i odlaganje oštrog predmeta. Ukoliko se oštri predmeti, prvenstveno upotrijebljene igle, ne odlažu na ispravan način u adekvatne i kvalitetne posude/spremnike za odlaganje upotrijebljenih oštrog predmeta, prilikom uklanjanja i bacanja očekivano dolazi do ozljeđivanja kako medicinskog osoblja tako i spremačica/čistačica.

Stoga je od iznimne važnosti provesti dodatnu edukaciju zaposlenika i poslodavaca. Potrebno je u suradnji s poslodavcima omogućiti široku primjenu opreme s integriranim zaštitnim mehanizmima te specijalne spremnike/posude za odlaganje upotrijebljenih oštrog predmeta i igala kako bi se u što većoj mjeri izbjeglo ozljeđivanje tijekom i nakon korištenja oštrog predmeta u djelatnosti zdravstva